

- Yrkesetikk, takk!

Logopeden som profesjonsutøver

Et medlem bør arbeide for å øke sin kunnskap og kompetanse innen logopediske felt (NLL's yrkesetiske retningslinjer).

Profesjoner er et relativt nytt fenomen sett i et historisk perspektiv. Før profesjonene var det familieklassen, stammen eller lauset som forvaltet kunnskapen. Utvikling av kompliserte moderne samfunn krevde spesialisering, og det skapte behov for nye yrkesgrupper med høyt kunnskapsnivå. I profesjonsutvikling er kunnskapen verdifull fordi den gir grunnlag for makt gjennom monopolisering. NLL's kamp for autorisasjon er et eksempel på dette.

Gjennom utvikling av profesjoner har medlemmene innenfor profesjonsfeltene fått kontroll over hvilken kunnskap som er relevant, og hvilken standard for kunnskapsutøvelsen som skal gjelde. Begrunnelsen for at myndighetene har latt dette skje, er at arbeidet er så spesialisert at det er utilgjengelig uten spesiell opplæring. I dette ligger det en aksept av at profesjonen selv forvalter sin kunnskap både når det gjelder utdanning og yrkesutøvelsens kvalitet gjennom utvikling av tjenesteideal og etikk. Tjenesteidealet representerer en identitetsdanning og en kollektiv vilje til å yte nødvendige tjenester til sine brukere. At logopedi må ansees som en semiprofesjon ut fra de elementene som definerer en profesjon, på linje med for eksempel lærere og sykepleiere, er ikke hovedtemaet i denne spalten.

Hva er så den unike profesjonskunnskapen innenfor logopedien? Er det en overordnet teoretisk kunnskap der grunnlaget legges gjennom utdanning, eller er det utoverens erfaringsbaserte oppfatninger av årsakssammenhenger, behandlingsmåter og resultater av ulike behandlingsformer? Mange vil avfeie spørsmålet ved å svare at det selvsagt er både og. Jeg er enig i at det er både og, men vil likevel holde fast på relevansen av spørsmålet vel vitende om en holdning der antall år i praksis ofte ansees som kompetanseøkende i seg selv. Vi sosialiseres inn i en praksistradisjon, en tradisjon som kan ha både gode og svake sider. Å forbli i tradisjonen kan føre til at vi slutter å lete etter nye tilnærminger og vår praksis baserer seg på common sense antakelser om årsak og virkning. Spørsmålet om type kunnskap er nå stilt, og umiddelbart aktualiseres forholdet mellom teoretisk og praktisk kunnskap. Det er et stort og omfattende felt. Mitt anliggende i denne spalten er at evne til refleksjon over egen profesjonsutøvelse er et krav til all profesjonsutøvelse. Teoretisk kunnskap gir et grunnlag til å reflektere over gjennomføring, fortolkning og analyse og å beslutte hvordan og hvor lenge en behandling skal foregå. Poenget med å ta dette opp i etikkspalten er ikke et ønske om en polarisering mellom teori og praksis, men at medlemmene er pålagt en plikt til å øke sin kunnskap innenfor de feltene de arbeider. Det krever et blikk på både teoretisk kunnskap og egen praksis. Å øke sin kunnskap innebærer også å kjenne grensene for hva både vi og

forskningsfeltet faktisk vet noe om og å kunne kommunisere også dette.

For å illustrere poenget vil jeg ta utgangspunkt i et eksempel. Jeg var nettopp på en pedagogisk konferanse der en mor holdt et innlegg. Familien bodde i et tospråklig samfunn og familiens mor og far representerte hvert sitt språk, slik det mange ganger er og alltid har vært i den nordligste delen av landet. Så fikk familien et funksjonshemmet barn. Rådene fra de pedagogiske spesialistene var entydige og påståelige, de måtte velge ett språk. Familien forsto at konsekvensen av funksjonshemmingen ville føre til begrenset språkkompetanse for deres sønn, men de stilte likevel spørsmål om valg av ett språk ville øke hans generelle språkkompetanse. Familiens dilemma var om de kunne velge bort sønnens mulighet til å delta i kommunikasjon med deler av slekt og nabolag. Den konkrete historien ligger tilbake i tid, men problemstillingen er fortsatt aktuell om man gir samme råd som denne familien fikk eller andre råd. Når vi for eksempel møter en tospråklig familie med et barn med spesifikke, generelle, medfødte eller ervervede språkvansker, hva gjør vi for å øke vår kunnskap og kompetanse ved å se det spesifikt logopediske i relasjon til et flerfaglig kunnskapsfelt? Som ansatt i PP-tjenesten, på sykehus, i (re)habilitering eller som privatpraktiserende, er det en utfordring å kontinuerlig utvide sin faglige kompetanse fordi faglig fornying tar tid, og tid koster penger. I følge NLL's yrkesetiske retningslinjer har vi ikke anledning til å la være å stille spørsmål om hva som er dokumentert kunnskap til forskjell fra tradisjonelle oppfatninger eller ut fra tilfældige erfaringer fra egen praksis.

Brukere, pårørende og samarbeidspartnere forventer faglig funderte synspunkter. Både pårørende og samarbeidspartnere har lett tilgang til kunnskap innenfor våre felt gjennom godt utbygd og lett tilgjengelige kunnskapsbaser i bibliotek og på nett, og vi ser at beslektede yrkesgrupper gjør seg bruk av dette. Det er dermed stadig flere som kikker oss i kortene, og vår logopediske kompetanse vurderes ut fra vår kunnskap, metodisk tilnærming og hvordan vi framstår relasjonelt overfor brukere, pårørende og samarbeidspartnere.

Kunnskap, autonomi og tjenesteideal og etikk er nøkkelbegrep for enhver profesjon. De tre nøkkelbegrepene må sees i sammenheng – og i følge våre yrkesetiske retningslinjer har vi en plikt til å øke vår kunnskap og kompetanse – både når det gjelder det faglige og det metodiske, og når det gjelder spørsmål om hvilke holdninger vi møter brukere, pårørende og samarbeidspartnere med. Livslang profesjonell utvikling er imidlertid ikke bare en plikt, men en kvalitet ved livet selv.

Hilsen
MNLL Jorun Høier